

Chinese groei wijkt niet af van westers model

De groei in China is gebaseerd op roofofbouw, stelt **Serv Wiemers**. Dat is kapitalisme in zijn puurste vorm. Het is niet mystiek en ook al eerder vertoond: in Chili.

Vorige maand volgden beurzen over de hele wereld de koersval die in China werd ingezet. Die wereldwijde reactie heeft velen aangezet tot beschouwingen over de positie die China heeft ingenomen in de internationale economie. Ook Alexander Rinnooy Kan werd geprikkeld zijn visie op de Chinese economische groei te geven (Forum, 15 maart). Volgens hem kent de Chinese groei zijn eigen wetmatigheden. De ontwikkelingen van dit land zouden niet in een westers model passen.

Daarmee treedt Rinnooy Kan in een denkwijze die we wel vaker over China tegenkomen. Waarschijnlijk gevoed door de voor westerlingen onbegrijpelijke taal, dito schrift en duizenden jaren oude tradities, beschouwen velen China als een andere wereld waar vreemde dingen gebeuren die niet te vangen zijn in 'westerse' wetmatigheden. Als we echter wat dieper kijken, blijkt de Chinese groei verre van mystiek.

Feit is dat China zich in 25 jaar heeft opgewerkt van pauper tot vierde economie ter wereld. Feit is dat alleen China de VN-millenni-

umdoelstellingen om de armoede in de wereld per 2015 te halveren dichterbij brengt. De helft van alle bouwkranen in de wereld staat in China. Alleen al in de Peking komen er duizend nieuwe auto's per dag bij. Was China een paar decennia geleden een gesloten dictatuur, nu heeft het de meeste mobiele telefoons ter wereld, die samen twee miljard sms'jes per dag versturen.

Toch is het nuttig deze duizelingwekkende feiten in perspectief te plaatsen. Want 10 procent economische groei per jaar klinkt wel indrukwekkend, maar vanaf een laag niveau is het makkelijk groeien. Het inkomen per hoofd van de bevolking is nog steeds lager dan dat van landen als Guatemala of Congo. China is een exportreus, maar de gemiddelde Nederlander exporteert vijftig keer meer dan de gemiddelde Chinese. En ongeveer de helft van die Chinese export wordt ook nog eens gegenereerd door niet-Chinese bedrijven als Philips.

Eigenlijk is het indrukwekkendste van China eenvoudigweg de omvang. Met 1,3 miljard mensen wordt een zuchtje automatisch een orkaan. Dat neemt niet weg dat de Chinese overheid daadwerkelijk effectief is in het aanblazen van de economie.

Dat economische model is voor een groot deel gebaseerd op roofofbouw die op korte termijn groei oplevert. Vijf elementen spelen daarbij een rol. Ten eerste is sprake van grote sociale ongelijkheid. Een kleine welvarende en hoogopgeleide bovenlaag is verantwoordelijk

voor innovatie, een straatarme massa voor spotgoedkope arbeid. Ten tweede verstrekken lokale staatsbanken leningen aan staatsbedrijven zonder enige winstverwachting of zicht op terugbetaling. Ten derde wordt de natuurlijke omgeving gebruikt zonder rekening te houden met milieukosten. Ten vierde heeft de overheid weinig kosten aan gezondheidszorg; de staat draagt nog minder bij dan in een sterk geprivatiseerd land als de VS. En ten vijfde worden in China intellectuele eigendomsrechten op grote schaal geschonden.

Het mag duidelijk zijn dat het Chinese groeimodel het land op langere termijn voor hoge kosten stelt. De kloof tussen arm en rijk neemt alarmerende vormen aan en heeft sociale onrust tot gevolg. De 'slechte leningen' leiden tot inefficiënte allocatie van middelen,

overproductie en dumping, en op termijn dreigt een schulden crisis. De verkrachting van het milieu veroorzaakt milieuschade die wordt geschat op zo'n 10 procent van het BNP. Het gebrek aan gezondheidszorg kan leiden tot onbeheersbare epidemieën. En de schending van intellectuele eigendomsrechten schrikt investeerders en binnenlandse productontwikkeling af.

De Chinese economie zit in een hoogconjunctuur; veel rotte plekken blijven bedekt. Maar wanneer de huidige situatie wordt gevolgd door laagconjunctuur, kunnen de problemen hard aankomen. Om de boel niet uit de hand te laten lopen, houdt de communistische partij krampachtig vast aan haar machtsmonopolie. Hoewel China veel keuzevrijheid kent in het persoonlijke domein, staan het maatschappelijk middenveld en de media onder strenge controle.

Samengevat kenmerkt het Chinese model zich door een open economie die leidt tot groei, maar wel tegen hoge (sociale) kosten, en een gesloten politiek, die wel veel persoonlijke vrijheid toestaat. Dit zien we ook bij rechtse dictaturen. Daarmee is het Chinese model niet uniek. Parallellen met het Chili van Pinochet of het Spanje van Franco zijn zo te trekken. Of met het ongereemde kapitalisme dat in de 19de eeuw dichterbij huis te vinden was. Zo bezien is er weinig mystieks aan de Chinese groei.

Serv Wiemers is auteur van het boek *De Inhaalchinese*; hij werkte vijf jaar als diplomaat in China.